

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Юлія Сергіївна РАДЧЕНКО**, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Київський національний університет технологій та дизайну, отримавши повну вищу освіту та кваліфікацію: ступінь вищої освіти — магістр за спеціальністю «Дизайн», освітня програма «Дизайн (за видами)», професійна кваліфікація — «Дизайнер-дослідник», працює дизайнером інтер'єрів в приватному архітектурному бюро в м. Києві, виконала акредитовану освітньо-наукову програму 022 «Дизайн».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Київського національного університету будівництва і архітектури від «25» червня 2026 року № 44, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради - **Олександр Володимирович КАЩЕНКО**, доктор технічних наук, професор, декан архітектурного факультету Київського національного університету будівництва і архітектури.

Рецензент - **Валерій Васильович ТОВБИЧ**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій в архітектурі Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензент - **Валентина Олександрівна ПРАСЛОВА**, кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри дизайну архітектурного середовища Київського національного університету будівництва і архітектури;

Офіційний опонент - **Лілія Романівна ГНАТЮК**, кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри комп'ютерних технологій дизайну і графіки Національного університету «Київський авіаційний інститут»;

Офіційний опонент - **Ірина Олександрівна МЕРИЛОВА**, кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри архітектурного проектування та містобудування Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій.

На засіданні «3» вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» **Юлія Сергіївна РАДЧЕНКО** на підставі публічного захисту дисертації «**Принципи формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів**» за спеціальністю 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Дисертацію виконано в Київському національному університеті архітектури і будівництва, м. Київ.

Науковий керівник **Юлія Вікторівна ТРЕТЯК**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри дизайну Київського національного університету будівництва і архітектури.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою.

Наукова повизна одержаних результатів полягає у комплексному обґрунтуванні принципів формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів як цілісної дизайнерської системи, спрямованої на фізичне, психоемоційне та соціальне відновлення людини.

Уперше:

- обґрунтовано поняття предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів як цілісної інтер'єрної системи фізичного, психоемоційного та соціального відновлення людини, у якій простір, обладнання, предметне наповнення, освітлення, колір, опорядження, навігація, сенсорні параметри та художньо-композиційна організація діють як взаємопов'язані складові реабілітаційного процесу;

- визначено принципи формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів, а саме: 1) людиноцентричності, 2) функціонально-сценарної організації, 3) безбар'єрності та ергономічної відповідності, 4) сенсорної врівноваженості і психологічної безпеки, 5) середовищної цілісності (поєднус природоорієнтованість, соціальної взаємодії, художньо-композиційну узгодженість і культурну відповідність);

- розроблено узагальнену структурну модель дослідження формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів, що включає підсистему чинників формування середовища, підсистему принципів формування середовища та підсистему моделей його організації;

- обґрунтовано систему взаємопов'язаних моделей організації предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів: функціонально-сценарну, сенсорно-регулятивну, соціально-адаптивну, предметно-ергономічну, природоорієнтовану та інтегральну моделі, які можуть застосовуватися з різним ступенем домінування залежно від профілю реабілітації, груп користувачів і функціонального призначення закладу;

- розроблено методику дизайн-проектування інтер'єрного середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів як послідовний алгоритм, що поєднує передпроектний аналіз, формування проєктного завдання, визначення груп користувачів і сценаріїв перебування, функціональну структуру, просторово-сценарне зонування, ергономічне предметне наповнення, сенсорну організацію, навігаційно-інформаційну систему, художньо-композиційний образ і перевірку проєктних рішень.

Удосконалено:

- класифікацію інтер'єрних просторів та обладнання центрів реабілітації жертв військових конфліктів за функціональним призначенням, режимом користування, рівнем приватності, психофізіологічним і сенсорним режимом, ступенем адаптивності, типом предметного наповнення, ергономічною та інклюзивною придатністю, а також роллю у реабілітаційному процесі;

- систему чинників формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів, що охоплює зовнішні

соціально-економічні, природно-кліматичні, містобудівні та внутрішні санітарно-гігієнічні, інженерно-технічні, функціонально-технологічні, екологічні, психофізіологічні, естетичні чинники;

- підхід до нормативно-методичного аналізу інтер'єрного середовища реабілітаційних центрів, що враховує не лише технічні, санітарні та планувальні параметри, а й психологічні, сенсорні, ергономічні, соціальні, художньо-композиційні критерії якості середовища;

- систематизацію функціонально-планувальних і художньо-композиційних засобів організації просторів, організації маршрутів, градієнтів приватності, буферних ділянок, гнучкості просторової структури, масштабної співмірності простору людині, світла, кольору, фактурно-тактильної організації, візуальних домінант і пом'якшення лікарняно-установчої образності середовища.

Отримали подальший розвиток:

- теоретичні положення щодо людиноцентричного, безбар'єрного, сенсорно врівноваженого, природоорієнтованого, адаптивного та соціально підтримувального інтер'єрного середовища;

- засоби і прийоми функціонально-планувальної, предметно-ергономічної, сенсорно-регулятивної та художньо-композиційної організації просторів центрів реабілітації жертв військових конфліктів;

- сучасні тенденції формування національно адаптованого підходу до проектування реабілітаційного інтер'єру, що поєднує міжнародний досвід, національні соціальні виклики, потреби військових і цивільних постраждалих, вимоги безбар'єрності, психологічної безпеки, природоорієнтованості та гуманізації внутрішнього середовища. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих принципів, моделей, класифікацій, методики, засобів і прийомів у професійному дизайн-проектуванні, реконструкції, модернізації та адаптації інтер'єрного середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів. Результати дослідження можуть бути застосовані під час формування інтер'єрів відділень фізичної терапії, центрів протезування, просторів психологічної підтримки, ветеранських центрів, спортивно-реабілітаційних комплексів, соціально-адаптаційних просторів та інших споріднених закладів. Розроблені положення можуть використовуватися у навчальному процесі за спеціальністю 022 «Дизайн» під час виконання курсових, кваліфікаційних бакалаврських і магістерських робіт, пов'язаних із проектуванням інтер'єрного середовища реабілітаційних, медичних, соціальних та інклюзивних просторів. Результати дослідження також можуть бути використані для підготовки методичних рекомендацій щодо формування сучасного предметно-просторового середовища реабілітаційних центрів нового покоління. Основні результати роботи впроваджено в освітній процес кафедри дизайну Київського національного університету будівництва і архітектури під час підготовки студентських проєктів, пов'язаних із формуванням інтер'єрного середовища реабілітаційних і соціально підтримувальних просторів. Практична спрямованість дослідження

підтверджується можливістю застосування його результатів під час передпроектного аналізу, розроблення дизайн-концепцій, функціонально-сценарного зонування, добору предметного наповнення, організації сенсорного середовища, навігації та художньо-композиційного образу інтер'єру. Особистий внесок здобувачки. Основні положення та результати дисертаційного дослідження здобувачка отримала самостійно. Авторкою проаналізовано історичні передумови формування центрів реабілітації жертв військових конфліктів, систематизовано вітчизняний і зарубіжний досвід формування їхнього інтер'єрного середовища, опрацьовано нормативно-методичну базу, визначено чинники, класифікаційні ознаки, принципи, моделі, засоби й прийоми організації предметно-просторового середовища. Здобувачкою розроблено модель дослідження формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів і методику дизайн-проектування інтер'єрного середовища таких закладів.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів із висновками до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі висвітлено передумови формування предметно-просторового середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів. У другому розділі розкрито методичні засади дослідження, класифікацію інтер'єрних просторів та обладнання, модель формування предметно-просторового середовища. У третьому розділі обґрунтовано методику, засоби, прийоми та сучасні тенденції дизайн-проектування інтер'єрного середовища центрів реабілітації жертв військових конфліктів.

Обсяг дисертації становить 234 сторінки, зокрема 135 сторінок основного тексту, 36 сторінок із ілюстраціями, 22 сторінки списку використаних джерел із 201 найменувань, 2 акти впровадження та 17 сторінок додатків.

Здобувач має 3 наукових публікацій за темою дисертації, з них:

1. Радченко Ю. С., Третяк Ю. В. Сучасні дизайнерські підходи до формування інтер'єрів реабілітаційних центрів для жертв воєнних конфліктів: міжнародний досвід та українські реалії. Теорія та практика дизайну. 2025. № 3(37). С. 405–414.

Особистий внесок здобувачки: аналіз і систематизація сучасних міжнародних та українських дизайнерських підходів до формування інтер'єрів реабілітаційних центрів для жертв воєнних конфліктів.

2. Радченко Ю. С. Комплексний аналіз чинників формування предметно-просторового середовища реабілітаційних центрів для жертв військових конфліктів в Україні. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2026. Вип. 96, т. 2. С. 195–201.

Особистий внесок здобувачки: комплексний аналіз і систематизація чинників формування предметно-просторового середовища реабілітаційних центрів для жертв військових конфліктів в Україні.

3. Радченко Ю. С. Принципи та проектні методи організації інтер'єрного середовища реабілітаційних центрів для жертв військових

конфліктів. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2026. Т. 9, № 1. С. 131–144.

Особистий внесок здобувачки: обґрунтування принципів та проєктних методів організації інтер'єрного середовища реабілітаційних центрів для жертв військових конфліктів.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Голова ради - доктор технічних наук, професор, Олександр Володимирович КАЩЕНКО декан архітектурного факультету Київського національного університету будівництва і архітектури було задано запитання, а саме:

1. Ви сформулювали п'ять принципів, а з ними і моделі формування предметно-просторового середовища реабілітаційних центрів. Чи вони чітко побудовані ієрархічно чи дисперсно-диференційовано і чи можна їх комбінувати і на який результат виходити?

Рецензент - доктор архітектури, професор Валерій Васильович ТОВБИЧ, завідувач кафедри інформаційних технологій в архітектурі Київського національного університету будівництва і архітектури, падав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Дещо ускладнює сприйняття роботи недостатня визначеність авторки з термінами. Незважаючи на наявність сторінок із термінами та визначеннями понять, це не повною мірою знімає питання щодо розмежування таких категорій, як принципи, прийоми, моделі, підхід, чинники, структура, методика, планування, моделювання тощо. У деяких випадках під різними назвами розуміються близькі за змістом поняття. У подальшій науковій роботі авторці слід уважніше і виваженіше використовувати терміни із суміжних наукових напрямів та чіткіше визначати їхню роль у межах власної теоретичної системи.

2. До подібних зауважень і побажань можна віднести дещо перебільшене визначення наукової новизни у позиції «вперше». Навіть враховуючи певний новаторський характер теми дослідження у спеціальності «Дизайн», деякі положення, які авторка декларує розробленими вперше, вже частково досліджувалися іншими авторами у різних сферах науки. Той факт, що частина таких матеріалів недостатньо врахована в роботі, можна пояснити недостатністю наукового досвіду здобувачки. Тому як рекомендацію можна порадити авторці надалі обережніше ставитися до формулювання «вперше» щодо визначення наукової новизни та чіткіше відмежовувати власний науковий внесок від уже сформованих у суміжних галузях положень.

3. Як на нашу думку, незаслужено не згадано відомий український історичний досвід установ для реабілітації жертв війни; характерним прикладом якого є Вишгородський монастир. Мабуть, доцільно було б глибше дослідити прийоми і методику вітчизняної реабілітації, що могло б посилити історичну та національно-культурну складову дисертаційного дослідження. 4. І нарешті, питання щодо відомої методики процесу проєктування, будівництва та експлуатації подібних установ. На нашу думку, слід подумати, як своєчасно донести до проєктувальників на стадії проєкту задум і принципи формування

предметно-просторового середовища реабілітації. Такий документ дав би змогу проєктувальнику на ранніх стадіях врахувати дизайнерські ідеї для реабілітації, а не переробляти готове проєктне рішення пізніше. Можливо, має сенс запропонувати модель спільної роботи над проєктом архітектора, дизайнера та відповідних фахівців із реабілітації. Це може стати перспективним напрямом подальшого розвитку наукової роботи.

Рецензент - кандидат архітектури, доцент, Валентина Олександрівна ПРАСЛОВА доцент кафедри дизайну архітектурного середовища Київського національного університету будівництва і архітектури, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Аналіз вітчизняних і зарубіжних об'єктів доцільно було б розширити шляхом проведення детального функціонально-планувального дослідження. Зокрема, варто було б доповнити роботу графічними матеріалами у вигляді планів, розрізів, схем функціональної організації реабілітаційного середовища.

2. Дослідження могло б бути доповнене результатами опитування потенційних користувачів (ветеранів, медичного персоналу, психологів) із застосуванням методу інтерв'ю. Це дало б змогу підсилити соціальну та ергономічну обґрунтованість сформульованих моделей організації предметно-просторового середовища.

3. У роботі можна приділити увагу аналізу можливості художньо-композиційного поєднання терапевтичного образу нових реабілітаційних просторів із вже існуючою, часто морально застарілою, стилістикою медичних закладів (у випадках їх часткової реконструкції чи модернізації).

4. Хоча в системі зовнішніх чинників формування середовища авторкою обґрунтовано соціально-економічний фактор, у самій роботі варто більше розкрити прикладний економічний аспект реалізації запропонованих рішень. Вартісні показники застосування інноваційних матеріалів, спеціалізованого освітлення та інклюзивного обладнання доцільно було б кореспондувати з реальними бюджетними можливостями вітчизняних закладів охорони здоров'я.

5. Більш чітко виділення підсумкових (вивідних) графічних схем та просторових моделей у загальній композиції демонстраційних матеріалів полегшило б візуальне зчитування ключових результатів роботи. Висловлені зауваження не знижують загального цілком позитивного враження від представленого дослідження. Наукові результати дослідження є обґрунтованими, достовірними, відзначаються науковою новизною та не викликають жодних сумнівів щодо їх наукової значимості.

Офіційний опонент - кандидат архітектури, доцент Лілія Романівна ГНАТЮК, доцент кафедри комп'ютерних технологій дизайну і графіки Національного університету «Київський авіаційний інститут», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Щодо коректності та достовірності джерел (уникнення вторинного цитування): Авторська база джерел є репрезентативною та достовірною, ознак академічного плагіату не виявлено. Однак, аналізуючи нормативну базу, зокрема міжнародні документи (ADA Standards, ISO 9999), авторка подекуди спирається

на їхню загальну інтерпретацію. Доцільно було б навести більше прямих цитат із першоджерел архітектурно-проектної документації (оригінальних будівельних норм), а не посилалися на їх огляди у вторинній літературі, щоб уникнути будь-яких сумнівів щодо точності трактування термінів.

2. Здобувачка згадує стародавні культури Сходу, Єгипту, Індії, Китаю, Греції та Риму як такі, де зародилися ідеї лікувального простору. Проте цей історичний екскурс виглядає дещо відірваним від основного об'єкта дизайну. Перехід від середньовічних притулків безпосередньо до військових госпіталі століттям би були аргументи більш швидко, без надмірного заглиблення в античність, яка має слабкий зв'язок із сучасною військовою політравмою.

3. У роботі наведено приклади реабілітаційних центрів з Японії (National Rehabilitation Center), Китаю (United Family Medical Center) а Ізраїлю (Sheba Medical Center). Хоча географічні межі заявлені широко, авторка недостатньо глибоко аналізує соціокультурні бар'єри перенесення азійського чи близькосхідного просторового досвіду на територію України. Культурна відповідність є одним із заявлених принципів, але в тексті бракує пояснення, які саме географічні чи ментальні особливості унеможливають пряме копіювання зарубіжних моделей в українські реалії.

Офіційний опонент - кандидат архітектури, доцент Ірина Олександрівна МЕРИЛОВА, доцент кафедри архітектурного проектування та містобудування Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.2 «Узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду проектування реабілітаційних центрів для жертв військових конфліктів» (с. 41-69) авторкою опрацьовано значний обсяг практичного матеріалу та запропоновано його систематизацію за п'ятьма ознаками. Водночас сама авторка зазначає, що «такий поділ має умовний характер, оскільки більшість сучасних об'єктів поєднує кілька ознак одночасно» (с. 54) та включає до вибірки типологічно й функціонально різні об'єкти: спеціалізовані реабілітаційні центри, багатопрофільні медичні заклади, центри підтримки людей з інвалідністю, спортивно-реабілітаційні установи та громадські простори. Залучення таких об'єктів як дотичних аналогів є доречним для виявлення окремих лизайнерських прийомів. проте в роботі не проведено чіткого розмежування між безпосередніми аналогами РЦЖВК та закладами, досвід яких використовується частково. Це має принципове значення, оскільки відмінності у функціональному профілі, складі користувачів, режимі перебування та характері реабілітаційних процесів безпосередньо впливають на організацію інтер'єрного середовища. Водночас саме «узагальнення обраних об'єктів» покладено в основу визначення загальних ознак предметно-просторового середовища РЦЖВК (с. 69), за відсутності єдиної порівняльної матриці стає недостатньо зрозуміло, які висновки було сформовано на підставі аналізу спеціалізованих центрів для постраждалих від війни які перенесено з досвіду медичних

соціальних, психологічних або спортивних закладів. На нашу думку, розподіл досліджених об'єктів на прямі та дотичні аналоги та їх систематизація за єдиними критеріями підвищили б обґрунтованість отриманих висновків і сприяли б чіткішому визначенню специфічних ознак предметно-просторового середовища РЦЖВК.

2. У підрозділі 2.1 «Наукові методи дослідження предметно-просторового середовища для реабілітації жертв військових конфліктів» (с. 105-113) авторкою представлено розгорнуту систему методів дослідження, де у складі групи емпіричних методів заявлено методи «натурних обстежень» та «фотофіксації» (с. 111). Утім в роботі не наведено переліку досліджених об'єктів, термінів проведення обстежень, критеріїв оцінювання та форми фіксації результатів. Унаслідок цього складно простежити, які саме наукові положення отримано безпосередньо в результаті натурного дослідження, а які сформовано шляхом аналізу літературних, проектних і візуальних джерел.

3. Важливим результатом другого та третього розділів дисертаційної роботи є формування багаторівневої системи принципів, моделей, засобів, прийомів і тенденцій організації предметно-просторового середовища РЦЖВК, яка, за задумом авторки, відображає послідовний перехід від теоретичних положень до проектних рішень (с. 116). Водночас у подальшому викладі спостерігається часткове змішування та дублювання змісту між окремими рівнями цієї системи. Так, «сенсорна врівноваженість і психологічна безпека» послідовно подається як принцип (с. 129, 133), як сенсорно-регулятивна модель (с. 137-138), як засоби сенсорної організації (с. 162) і як сучасна тенденція (с. 179), при цьому використовується практично однаковий набір характеристик (світло, звук, колір, фактури, просторові буфери). Аналогічне повторення простежується щодо природоорієнтованості із фактично тотожним переліком елементів (озеленення, природне світло, види, матеріали, тераси) - с. 133-134, 139, 162-164, 180-181; для соціально-комунікативної складової з повторенням однакових типів просторів (групова терапія, комунікація, соціальна адаптація тощо) - с. 134, 138, 164, 182. Не повністю розмежовано також принцип безбар'єрності, предметно-ергономічну модель та відповідні засоби, де повторно фігурують ті самі елементи (регульовані меблі, поручні, доступні поверхні, допоміжні засоби пересування) - с. 132-133, 138-139, 158-160, 164-166. Таким чином, заявлений перехід від принципів до моделей, засобів і тенденцій у ряді випадків не завжди супроводжується достатньо чітким розмежуванням змісту та методологічної функції кожного рівня. Авторці було б слід більш детально подати принцип як вимогу, модель як структуру, засіб як інструмент, прийом як дію, а тенденцію як напрям розвитку, що дозволило б уникнути повторів і підвищити методологічну чіткість роботи.

4. У підрозділі 3.3 «Сучасні тенденції проектування гармонійного інтер'єрного середовища реабілітаційних центрів для жертв військових конфліктів» та у положеннях новизни дослідження, говорячи про формування національно адаптованого підходу до проектування реабілітаційного інтер'єру, авторка

визначає його як поєднання міжнародного досвіду, національних соціальних викликів, вимог безбар'єрності, психологічної безпеки та гуманізації середовища (с. 31-32, 184). Передумовами цього підходу авторкою наведено контекстні фактори: значну кількість бойових травм, поєднання військових і цивільних користувачів, тривалу воєнну загрозу, потребу в протезуванні, ментальній реабілітації та соціальній реінтеграції (с. 184). Водночас в дослідженні ці положення заявлено, але вони не набули окремого структурного представлення у вигляді моделі із визначеними просторовими, предметними та сенсорними характеристиками. Зокрема, на с. 186 як підсумок знову подано загальні ознаки середовища (людиноцентричність, безбар'єрність, сенсорну врівноваженість, природоорієнтованість і соціальну підтримку), однак ці характеристики вже визначені в роботі як універсальні принципи та тенденції і не демонструють повною мірою специфіки саме українського контексту. Також у загальних висновках (с. 190-191, п. 9) авторка подає національно адаптовану модель як «перспективну», але її структура, рівні та місце в системі інших моделей не конкретизовані. На нашу думку, більш виразне розмежування понять «національно адаптований підхід» та «перспективна національно адаптована модель» дало б більшу термінологічну точність, а подача національно адаптованої моделі у вигляді окремої структурної схеми з визначенням її складових, критеріїв і рівнів адаптації дозволило б детальніше розкрити, які саме просторові та дизайнерські рішення відрізняють запропонований національно адаптований підхід від загальних міжнародних практик.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **РАДЧЕНКО Юлії Сергіївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Олександр КАЩЕНКО

Підпис голови разової спеціалізованої
вченої ради Олександра Кащенко засвідчується

Перший проректор

Юрій ДУДНИК